

A COSTELA DE ADÁN (Conto matemático)

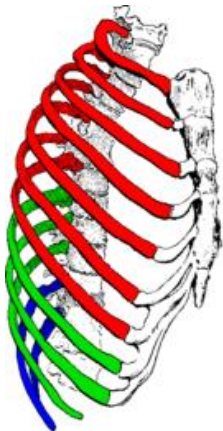
LABRANHA, AN TOM

IES San Clemente

Departamento de Didácticas Aplicadas, USC.

Dixéranlle que fora feita dunha costela de Adán. Materia ósea –pensou-, dura de roer. Despois falou con Deus, que tiña feito ao Adán con arxila, branda e maleable, á súa imaxe e semellanza. Porque non nos fixeches dun anaquiño de corazón? Ti poder, podías... e desa maneira apenas teríamos que amar para sermos felices.

Chea de melancolía, Eva botou as mans a cadanseu lado do costelar e percorreu unha a unha as costelas; primeiro por diante e seguiu por atrás, contra as costas. Estaba ben magriña, o que lle facilitou o recoñecemento. Deslizando as polpas dos dedos pola pel, foi sentindo os sucos ondulantes que as costelas debuxaban no tórax do seu corpo, maxinou as olas batendo nos cantís e lembrouse núa ao abalo da marea, aquela noite de ardentía, como gamela enfeitizada que danza co mastro por primeira vez. Tivo a impresión de que a cada costela da esquerda correspondía unha da dereita, nunha perfecta simetría. Esta percepción harmoniosa reconfortouna e, sumida nela, reconciliouse co Creador.

Quixo, con todo, ter certeza, asegurarse de que non se trabucara: Polgar, índice, medio, anular e maimiño... ía pousando ensimesmada os dedos da man esquerda nesa mesma parte do costelar, seguindo unha orde tan agarimosa como estrita. Sen levantalos do sitio continuou descendendo coa outra man: Polgar, índice, medio, anular e maimiño... Mantivo, daquela, os dedos da dereita marcando os lugares, levantou a esquerda e buscou polo lombo as costelas que lle faltaban: Polgar e índice, concluíu. Repetiu na banda dereita, con idéntico resultado.

Ela non estaba sendo consciente, pero o Número acababa de nacer. Ninguén puido, nesa altura, imaxinar as consecuencias que para a humanidade había ter tal descubrimento. Só faltaba un pequeno paso, idear un símbolo por cada vez que sinalaba unha das costelas. O símbolo, mesmo podería ser un nome: un, dous, tres, catro, cinco, seis, sete, oito, nove, dez, once... doce!

Logo, máis adiante, cumpríralle concertar unha graña. Isto foi sinxelo: I, II, III, IIII, V (man), VI (a man e un dedo), VII (man e dous dedos), VIII (man e tres dedos), VIII (man e catro dedos), VV (as dúas mans), VVI (as dúas mans e un dedo) e VVII (as dúas mans e dous dedos).

Pequenas mudanzas funcionais virían co paso do tempo: se IIII era longo, IV (un antes de completar a man) semellaba máis práctico. Xa postos, VV non acaía moi ben: un V enriba e outro abaixo era moi doado de facer: X (as dúas mans). E continúan as melloras: IX (falta un para completar as dúas mans). Coherentemente, neste xogo de posicións, chegan o XI e o XII. E desa maneira establecíase o sistema de numeración de base doce, posicional (xa que os mesmos símbolos representan cantidades diferentes ao cambiaren de sitio).

A nosa entrañable DUCIA, que tan produtiva había resultar, emerxía e inzaba a rosa dos ventos:

Que se por San Xoán asábamos unhas ducias de sardiñas. Que se na froitería comprabamos media ducia de mazás. E se tomamos unha ducia de ostras? Ou se compramos unha ducia de churriños polas festas, na Alameda. Que se imos facer tortilla para o xantar e temos que pasar polo hiper, coller unha ducia de ovos. Que se no noso aniversario levamos dúas ducias de pasteis á clase.

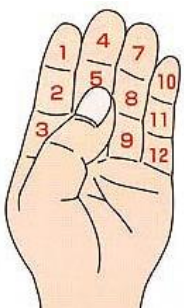
Se vai frío este inverno, que tal unha ducia de castañas asadas? Que se nos poñemos románticas e regalamos ao namorado media ducia de rosas.

Na baralla o rei é o 12 (aínda que hoxe teñamos eliminado o 8 e o 9 de cada pau e nos quedemos soamente con 10 cartas de cada).

Os reloxos de agullas marcan ata 12 horas: o día decidimos dividilo en dous períodos, un correspondendo ao ascenso do Sol, ata a mediodía –cénit-, e o outro ao descenso. Ambas as dúas metades describímolos por ducias.

Doce son os meses do ano, porque tamén doce son os ciclos lunares que caben no ano solar. Ai! Sol e Lúa, sempre rexendo o ritmo do universo.

Que se na oitava musical diferenciamos doce sons, que chamamos notas (setes básicas e cinco bemoles ou sostidos).

E que dicir do ouro, o incorruptible, do que avaliamos a súa pureza en quilates, de maneira que ao puro témoslle asignado vinte e catro (dúas ducias de quilates).

E vaites que ata un día caeu na conta que co polgar, dedo prénzil, podía percorrer todas as falanxes dos outros dedos desa mesma man. Isto proporcionounos unha economía práctica inusitada: éranos posible computar deixando libre a outra man para o que for preciso.

Asemade, a DUCIA habería cadrar moi versátil para facermos partes e reparticións: metades, terzos, cuartos e sextos dan resultados enteiros (mágoa dos quintos, pero todo non se pode pedir). Eses números serían, andando o tempo, chamados divisores.

Porén, deixemos ficar as matemáticas por un intre e volvamos ao Adán, que durmía profundamente, alleo a tanta tribulación. Coitado! pensou ela, mira ti que quitarlle unha costela. E no corpo del, Eva estreou o seu recente creado sistema de numeración. Sorpresa! Tiña doce costelas a cada lado. Non pode ser! –exclamou-. Vaia artimaña nos montaron os homes para facernos crer que éramos derivadas, secundarias, dependentes...

Entón decidiu comezar de novo a historia, a súa historia, e construírse a si propia. Sen prototipos, sen modelos. Pero non, non de arxila, que xa sabía que tal materia prima daba febles resultados, senón de po de estrelas: ceibe, lixeira, transparente...